

NB: Rapporten afventer kommentarer fra AAJAC/COLUFIFA. Mindre tilretninger kan derfor forekomme senere.

Tracer studie rapport

- af Cykler Til Senegal og AAJAC/COLUFIFA

Af rådgivere Maria Haahr og Nina Lauritzen

Formål med Tracer studiet

Formålet med studiet er at analysere de forandringer, som har fundet sted i partnerskabet mellem den danske forening, Cykler Til Senegal (CtS) og den senegalesiske landsbrugsorganisation AAJAC/COLUFIFA og hvordan, blandt andre CISU gennem sine kapacitetsydelse og Civilsamfundsstøtte, har bidraget til disse forandringer.

Tracer studiet har indsamlet data fra et 6 dages besøg hos COLUFIFA i Faoune i det sydlige Casamance. Indsamling af data, har primært fundet sted på 3 landsby besøg med udvalgte fokusgrupper bestående af 15-25 bønder i hver samt via møder med COLUFIFAs ledelse, ansatte og frivillige. En såkaldt Timeline metode¹ er anvendt i forhold til landsbygrupperne og i COLUFIFA i kombination med interviews med lokale aktører (myndigheder).

Studiet fokuserer på perioden fra 2002 til 2018, som er den periode CISU har godkendt syv Civilsamfunds pulje bevillinger på i alt ca. 6.7 millioner kr. Derudover har CtS modtaget fire Oplysnings bevillinger på i alt 77.000 kr. CISU har i samme periode afvist ni ansøgninger heraf tre i 2015/16 på grund af nedskæringer og dermed for få midler.

Konteksten i Casamance regionen i Senegal

Cykler til Senegals partner COLUFIFA ligger i den sydlige region Casamance. Området er præget af fattigdom og 40 % af befolkningen tilhører den laveste indkomstgruppe. 51 % af kvinderne og 40 % af mændene har aldrig gået i skole. 55 % af børn mellem 5 og 14 år går i skole (kun 39 % i landområder). 33 % af børn i landområder arbejder i familie produktion det være sig som små landbrugsproducenter eller indenfor små handel. Selvom 45 % af Senegals befolkning bor på landet udgør landbrug kun 20 % af BNP.

---

¹ TimeLine metoden tager udgangspunkt i den primære målgruppe (bønder i landsbygrupper og deres sammenslutninger UNIONS). Metoden giver deltagerne mulighed for at ytre såvel positive som negative forandringer i hele indsatsens tidsperiode. Tager typisk 3-4 timers og finder sted ude i landsbyer under træerne i skyggen. Kun få kan skrive, så en COLUFIFA ansat nedskriver de forskellige udsagn (fra lokalt sprog til fransk) på 'post its'.

Timeline sessions med fokusgrupper fandt sted i 3 landsbyer:

Boussinky: Mandinga landsby (ældre) landsbygrupper, der deltog i indledende og nuværende projekt)

Diulayel: Peulh landsby (ældre/ynge) aktive i mikrokreditter og grøntsagsdyrkning samt 'fourniture scolaire' (skolemateriale) og bl.a. ris produktion.

Niandanky: Mandinga landsbygrupper (ynge) aktive i grøntsags dyrkning og ris produktion samt skolemateriale

I CtSs Afsluttende projektrapporter, i nyere ansøgninger og i særdeleshed bekræftet på vores møder i Senegal med lokale landsbygrupper og myndigheder, fremhæves følgende områder der særligt præger konteksten i disse år:

Klima forandringer i regionen har stor betydning for landbrugsproduktionen og fødevarer sikkerheden. Nuværende projekt har fokus på at tilpasse bøndernes landbrugs- og grønsagsproduktion til klimaforandringerne, som allerede mærkes tydeligt med kortere, voldsommere og mere uforudsigelige regntider, der igen forårsager lavere høstudbytte og uhensigtsmæssige ernæringsmønstre.

I månederne juli til september er 70 % af husstandene i regionen afhængige af landbrugsafgrøder. I Kolda regionen (en af Casamances 3 regioner) som er særlig sensitiv for klimaændringer, har 90 % af bønderne problemer med at sikre fødevarer i august måned. Selvom BNP i Senegal generelt stiger, kan det ikke opvejes af bl.a. befolkningstilvæksten, som er på 2,7 % om året². Set på denne baggrund var Senegal ikke i stand til at opfylde MDG 1 (Fattigdomsbekæmpelse) med 50 % ligesom det ikke lykkedes at opfylde målene 3, 4 og 5 (hhv. Ligestilling, reducere børnedødelighed med 2/3 og reducere mødre dødelighed).

Migration i regionen fra det nordlige Senegal er en udfordring, der forårsager yderligere pres på jorden. Klimaet i landet er generelt præget af tørke og det får folk til at søge sydpå til det mere frodige Casamance.

En anden udfordring, som vi ikke var bekendt med, er den betydelige interne afrikanske migration der finder sted og som, i følge den lokale Prefect, har betydet, at ca. 3 millioner migranter gennem de sidste årtier er kommet fra bl.a. Guinea Bissau til Senegal.

Ungdomsarbejdsløshed og migration af unge til Vesten er også på dagsordenen. I den forbindelse fremhæves et UNICEF-projekt i regionen omkring 'Unge og Entreprenørskab', som relevant og positivt, men samtidig kritiseres det af såvel CSOer som myndigheder, for at være 'en bygning uden indhold'.

Vi blev ikke præsenteret for en viden om, hvem der migrerer til Vesten, hvorfor og hvilke konsekvenser (positivt/negativt) det har lokalt og nationalt. Der er blandede forestillinger om migrationens betydning, dels en positiv om, at det bidrager til fattige familiers overlevelse og dels en negativ om, at alt for mange unge forlader landet og at det på sigt kan true landsbyernes overlevelse.

Et generelt og stærkt indtryk i mødet med de lokale aktører, af hvad der karakteriserer Casamance lige nu, er **stilstand**, forstået som manglende udvikling.

Stilstanden begrundes blandt andet med, at ingen tør investere i Casamance på grund af **usikkerhed og røverier**³.

---

² World bank: Global Monitoring Report 2015/16

³ Selvstændighedsbevægelsen MFDC blev etableret i 1985 og har siden 1990'erne haft sporadiske sammenstød med den senegalesiske hær. Flere, men ustabile våbenhvileaftaler er indgået. Vold og røverier begået af kriminelle bander er en konstant trussel i regionen.

Introduktion til de to CSO-partnere

Dansk partner: Cykler til Senegal (CtS)	Senegalesisk partner: AAJAC/COLUFIFA
<p>Har eksisteret siden 1996. Karakteriserer sig selv som en frivillig forening (ingen er lønnet) baseret på venskaber (og i nogle tilfælde ægteskaber). Startede med at sende containere med cykler (senere også hospitalsudstyr, briller etc.) til partner med støtte fra Genbrug til Syd og er stadig aktive med at sende containere nu i et godt samarbejde med Nødhjælpsdepotet i Næstved. I 1998 fik CtS en større Danida Enkeltbevilling og i 2001 den første CISU Minipuljebevilling der senere blev til et større fjerkræprojekt under Danidas Enkeltbevilling. Cykelrejser til Senegal har fra 1998 til 2014 været en central del af den mellemfolkelige udveksling og oplysningsarbejdet og forsøges i dette år genoptaget i samarbejde med Larsen & Eriksen og Cyklistforbundet. CtS har 130 medlemmer, og udtrykker selv behovet for at tiltrække nye og især yngre medlemmer. Den tidligere relation til det danske Fjerkrænetværk gav professionel back op og sparring if. med at styrke kvindelige medlemmer i COLUFIFA omkring fjerkræ avl. CtS fremhæver det nyere samarbejde med andre CISU medlemmer som f. eks Økologisk Landsforening og Ghana Venskabsgrupperne, som vigtigt ift. Faglige input.</p>	<p>Blev etableret som en landbrugsorganisation i 1984 og er den største lokale CSO i de tre regioner i Casamance (Sedhiou, Kolda og Ziguinchor). Bygger på principper om fred og ligeværdighed mellem de mange forskellige etniske grupper og mellem de forskellige religioner. Bygger desuden på et ideal om ligestilling mellem mænd og kvinder. I dag består A/C af 3112 medlemmer (88 % kvinder) fordelt på 186 landsbygrupper og som er organiseret i 17 Unions (heraf 3 i Gambia). Medlemsgebyr er ca. 11 kr. (1000 Cfa) om året. Hovedkontoret ligger i landsbyen Faoune og består af et Administrativt råd (conseil d'administration) med 14 medlemmer, en bestyrelse på 7 medlemmer samt et teknisk team bestående af 32 feltarbejdere og projektledere. Alle er lokale personer, som er 'vokset ud af organisationen' som de siger, for eksempel som børn af forældre, der var aktive i COLUFIFA. Kun to er ansatte udefra som hhv. rådgiver på ernæring og organisationsudvikling/jordrettigheder. Flere har været i DK bl.a. Præsident og Projektleder på DFC-kursus og på folkehøjskolen i Helsingør. Lokale kvindelige entreprenører har været på et ophold i DK/Sverige. COLUFIFA er funktionsopdelt ift. projekter og økonomiske aktiviteter. Sidstnævnte består af bl.a. sesam produktion, en honning butik og af en indkøbt traktor, der udlejes til medlemmer. COLUFIFA har desuden med støtte fra Schweiz og Belgien oprettet to lokale sundhedsposter (hvor?). Er tidligere støttet af samarbejdspartnere i Frankrig: den senegalesiske afdeling AVSF (Agronomer og dyrlæger uden grænser), hvis hovedkontor er i Frankrig og af Les Amis de Blois. Disse samarbejder er ophørt efter krisen i 2009.</p>

CISU-bevillinger til Cykler til Senegal gennem de sidste 16 år

1. **2017-2020** Kr. 1.683.263 "Improved Food Security: Advocating for climate resilience and nutrition".
2. **2013-2015** Kr. 998.842 "A strong organisation active in Civil Society for increase of farmer's livelihoods".
3. **2011-2012** Kr. 341.860 "Styrkelse af bondeorganisationen COLUFIFAs legitimitet og faglige betydning for medlemmerne gennem introduktion af nye dyrkningsmetoder og – redskaber".
4. **2010-2012** Kr. 2.267.972 "Udvikling af bæredygtigt landbrug i COLUFIFA - Fra bondebevægelse til landbrugsorganisation".
5. **2009-2009** Kr. 499.926 "Organisationsudvikling og strategisk planlægning".
6. **2002-2004** Kr. 863.074 "Fjerkræ i kampen mod fattigdom og for styrkelse af kvinder".
7. **2002** Kr. 59.740 "Kvinder, kompetencer, organisations opbygning - for en bæredygtig udvikling".

(Bare oversæt bevilling 3,4,5,6 og 7 til fransk)

Et robust partnerskab med op - og nedture

Partnerskabet mellem CtS og COLUFIFA har gennem 21 år været præget af såvel op – som nedture.

Møder og workshops viser med al tydelighed, at relationen mellem de to partnere er opstået ud fra **solidaritet** og **personlige relationer** og det kendetegner partnerskabet den dag i dag. Ideen med at sende **Cykler til Senegal** og arrangere cykelture har været et centralt omdrejningspunkt.

I starten var fokus på indsamlinger i DK kombineret med Oplysningsarbejde. Mange brugte Cykler i containere er sendt med støtte fra Genbrug til Syd og i samarbejde med Nødhjælpsdepotet i Næstved og med hjælp fra MultiCenter Syd renoveringsværksted i Nykøbing Falster. Senere blev det til containere med brugt hospitalsudstyr, en sending brugte briller fra Nyt Syn etc.

CtS er en af CISUs ældre medlemsorganisationer og fik så tidligt som i 2002 bevilliget et såkaldt Minipuljeprojekt (CISU Forundersøgelse). Denne leder i 2004 frem til en større Danida Enkeltbevilling til et **fjerkræ**projekt (samt til får og geder). Samtidig fik CtS i samarbejde med partneren COLUFIFA bevilliget et fjerkræprojekt finansieret af IFAD. Den massive støtte i denne periode var fokuseret på målgruppen af de mest udsatte, nemlig kvinderne. Små **Kvindegrupper** etableret via alfabetisering klasser kunne optage mikrolån i lokale sparekasser. Det blev en stor succes, som flere Afsluttende rapporter vidner om. Derudover blev kvinder undervist i at læse, skrive og regne på deres modersmål (pular, mandingue og diola) i et 9 mdr. s forløb støttet af

staten. Støtten skabte solidt grundlag for medlemsrekruttering til COLUFIFA og det store fokus på kvinder har uden tvivl medført at godt 80 % af medlemmerne i dag udgøres af kvinder. Senere blev et fokus på organisationsudvikling med henblik på at styrke COLUFIFAs interne demokrati og regnskabsføring, et element i projekterne.

I kølvandet på de store bevillinger og de mange forskellige aktiviteter finder der **misbrug af midler** sted (via en Revolving Fund) i 2009. Personalet formår at tilbagebetale hele beløbet på ca. 60.000 kr. I samme periode afbrændes en bil af den lokale oprørsbevægelse. CtS beskriver perioden således, at der opleves 'uklare rammer' for nogle af COLUFIFAs aktiviteter. Med andre ord, der anvendes midler til andre ting end der er aftalt mellem partnerne. Dette misbrug opleves af såvel målgruppen, som COLUFIFA og ikke mindst CtS, som en markant brudflade i partnerskabet på godt og ondt.

Misbruget medfører manglende tillid i CtS til COLUFIFAs ledelse og den tidligere stifter og leder af COLUFIFA ophører med øjeblikkelig virkning og en ny demokratisk valgt ledelse vælges. CtS fremhæver CISUs organisationsudviklings forløb og **rådgivninger** i denne periode som meget **positive**. De stod for "indlevelse og sikrede kontinuitet både ift. projekt- og organisatorisk kapacitetsopbygning", som CtS udtrykker det. I kølvandet herpå, bevilliger CISU en 6 mdrs. Partnerskabsindsats, hvor fokus udelukkende er på styrkelse af den organisatoriske kapacitet herunder nye vedtægter og en ny struktur. Alt sammen i forsøget på at øge samarbejdet internt i COLUFIFA. Som COLUFIFA fremhævede på time-line sessionen, "at det som i udgangspunkt skabte krise, endte med at blive noget positivt". CtS nævner ligeledes den positive konsekvens af den organisatoriske indsats, nemlig at de ved monitoreringsbesøg i 2015 for første gang oplevede, at landsbygrupperne gav udtryk for at de forstod opbygning og funktion af COLUFIFA, og af hvem der i deres landsbyer var ansvarlige for hvad.

I dag beskriver bestyrelsen i CtS sig selv som 'ret personafhængig'. I kølvandet på krisen i COLUFIFA i 2009, lykkedes det CtS i 2010, 2014 og 2017 at rekruttere nye frivillige kræfter i foreningen via solide Oplysningsindsatser. Men der opstod også intern uenighed i CtS, som fik som konsekvens, at en bestyrelses person forlod foreningen.

For selve partnerskabet opstod en anden type krise efter modtagelsen af 3 afslag på projektansøgninger pga. for få midler i Civilsamfundspuljen (nedskæringer i 2016 på ca. 38 %). Det skabte stor usikkerhed for såvel CtS som COLUFIFA. Dog fremhæver CtS, at de forhold, der trak ned, som f. eks. 'manglende lokalt samarbejde med andre aktører' fik skubbet COLUFIFA i gang med at samarbejde med flere statsinstitutioner og andre CSOer og til at søge støtte fra andre donorer. I 2017 fik de dog endelig en ansøgning igennem. Men som Timeline sessioner og møder med COLUFIFA og CtS bevidner, så var det en hård tid, hvor engagement og motivation hos såvel landsbygrupperne som hos ledelse, ansatte og frivillige hos begge partnere, blev sat på prøve.

Hvilke forandringer har fundet sted for landsbygrupperne?

Her følger et udpluk af **bøndernes egne udsagn** fra Timeline sessioner i de tre landsbyer, der vidner om positive forandringer gennem de sidste 16 år med CISU-støtte.

- Mobilisering af kvinderne gennem alfabetiseringskurser (ikke finansieret af CISU midler) og via etablering af låne/spare grupper, har været en succes og skabt grundlag for COLUFIFAs 3112 medlemmer organiseret i 186 landsbygrupper og 17 UNIONS
- Kapacitetsopbygning af landsbygrupperne til opdræt af høns og dyrkning af især løg, ris og sesam har givet kvinderne et solidt overskud.
- Landsbygrupperne har haft positiv indflydelse på ligestilling mellem mænd og kvinder.
- Halvdelen af de 17 Unions i dag er ledet af kvinder
- Nyere landsbygrupper i Gnandanky (4 landsbygrupper med i alt 120 medlemmer) fortæller, at de nu har produceret 5600 tons løg, som den mest succesfulde produktion

Et kvindeligt medlem fortæller: "Efter jeg har solgt høns på markedet, har jeg fået råd til skole til mine børn og endda en ged i byttehandel!"

Et mandligt medlem udtaler: "Efter vi etablerede landsbygrupperne er der bedre samarbejde på tværs af de etniske grupper, et stærkere bånd og mere forståelse mellem grupperne i landsbyen"

Her et udpluk af de lokale myndighedsaktørers udsagn fra møder

- Som **præfekt** for området (hvor der er 25 CSOer) beskriver han: " COLUFIFA som langt den mest effektive og nemmeste at koordinere indsatser med. "
- Den lokale **landbrugskonsulent** fremhæver COLUFIFA som en vigtig strategisk partner og som han siger:" Vi kan ikke alt (kun 6 ansatte til hele Casamance regionen) og COLUFIFA er effektive, når det kommer til organisering".
- Den lokale **borgmester** udtaler; COLUFIFA har bidraget positivt til høstudbyttet og der er ros til COLUFIFAs feltarbejderne og deres evne til at styrke kvindernes engagement.
- COLUFIFA har også formået at mobilisere ressourcer via opnåelse af en kontrakt med **USAID programmet 'Feed the future'** i Casamance. Programmet har siden 2017 kapacitetsopbygget COLUFIFA/landsbygrupperne og gennem værdikæder øget bøndernes udbytte af majs og ris. Medlemmer har i år lånt 2 millioner CFA, men adgangen til mikrolån i banker er fortsat en stor udfordring.

Men nye behov og udfordringer opstår

Samlet set viser tracer studiet, at der er opstået nye udfordringer efter 16 års partnerskab og CISUs 7 bevillinger og generelle kapacitetsstøtte i perioden. Her et udpluk af de hyppigst nævnte af såvel CtS som COLUFIFA og landsbygrupperne:

- *Kvinder udgør ca. 81 % af medlemmerne. Halvdelen af Unions er ledet af kvinder. Hvordan støttes UNIONS til øget autonomi for eksempel via kvindelige organisationsudviklere Hvordan styrkes kvinder (også de yngre) til mere lederskab?*
- *Hvordan takler bønderne klimaforandringer? Meget lidt regn i 2017. Jorden bliver for salt (skyldes lav vandstand i floden, som får havvand til at løbe op i floden).*
- *Bønderne ønsker papir på brugsretten til jorden, som de selv dyrker*

Blandt de lokale aktører og især ifølge den øverste lokale embedsperson Præfekten, er bøndernes kapacitet ikke det største behov, da producenterne har den nødvendige viden, som bl.a. COLUFIFA har sørget for. Det er regeringen, der svigter Casamance, som den fattigste region i Senegal. Der mangler stabil vandforsyning, opbevaring af -og afsætning af produkterne. Der mangler en privatsektor i området, men ingen tør investere pga. MFDC og hyppige røverier.

Forandringer på organisatorisk niveau i COLUFIFA

COLUFIFA har siden etableringen haft følgende motto: "Du skal ikke vente på hjælp – gør arbejdet, hvis der er arbejde at gøre" (Ne jamais attendre laide pour agir)

Time-line sessions med COLUFIFAs ledelse, ansatte og frivillige viser, at følgende forhold har haft afgørende indflydelse på organisationens virke:

- Korruptionssagen i **2009** skabte uro og usikkerhed såvel internt hos personale og medlemmer som eksternt i lokalsamfundet og blandt donorer. Men krisen blev vendt til noget positivt og medførte mere transparens i organisationen i form af nye regler og klarere procedurer. Organisationen blev præget af en god social atmosfære og en god ånd af frivillighed og der blev vist stor evne til at lade frivillige komme til og få et ansvar – men som flere medarbejdere påpegede, måske for længe og ofte uden løn
- I **2015/16** fik COLUFIFA tre afslag på grund af nedskæringer og dermed for få CISU-midler. Det skabte usikkerhed og brød kontinuiteten i det langsigtede udviklingsarbejde. Men det positive, der kom ud af de mange afslag er, at COLUFIFA har fået en større mangfoldighed af partnere.
- COLUFIFAs besøg i Danmark og hos danske CSOer var meget inspirerende, men gav også indsigt i, hvor store udfordringerne ligger i en CSO som COLUFIFA.

COLUFIFA vurderer udviklingen af den nye **5 års strategiplan 2018-2022**, som et godt fundament for at fortsætte fokus på økonomisk og organisatorisk bæredygtighed af Unions såvel som af COLUFIFA. **Den sætter mål og handling på nogle af de følgende spørgsmål:**

- Hvordan vi får selvstændiggjort de 17 Unions, så de er bedre i stand til at forholde sig til landsbygruppernes behov og ønsker
- Hvordan sikre at være strategisk bevidst om relation mellem det centrale COLUFIFA niveau og det decentrale landsbyniveau. Skal alle landbrugsprodukter samles og sælges via COLUFIFAs hovedkontor i Faune eller lokalt?
- Vedligeholde og udvikle kompetencer hos medarbejdere (såvel yngre som hos de ældre)

- Ønske om at få flere unge M/K (også) blandt det tekniske personale. Måske få studerende i udveksling ophold.
- Hvordan får vi fulgt op på alfabetiseringen af kvinder og får dermed nye kvinder med i landsbygrupperne?
- Udvikle kvindeligt lederskab både i indsatser såvel som organisatorisk i COLUFIFA?
- Være mere fokuseret på unge og entreprenørskab, som en kommende målgruppe.

Forandringer på organisatorisk niveau i Cykler til Senegal

Time-line session med CtS og møder efter hjemkomst har afdækket følgende positive og negative forandringer:

- CtS beskriver sig selv således: "Vi har en **stærk, stabil og lokalt forankret organisation** med mange frivillige". Men som det udtrykkes af en mangeårig aktiv, frivillig 72-årig: "Men vi bliver alle ældre – og vi går jo snart på pension!"
- Det er udfordring at **rekruttere nye** og især yngre **frivillige** – og at fastholde dem!
- På CISUs erfaringsudvekslings workshop i 2018 præsenterede CtS en 'udfordring' om manglende **motivation** såvel internt i CtS som hos målgruppen og i COLUFIFA: Hvad kan være årsag til den manglende motivation? Og hvad kan der gøres?

Status på partnerskabet

Det generelle indtryk fra Tracer-studiet er, at der først og fremmest er tale om et stærkt og vedholdende partnerskab, der har evnet at vende modgang til fremgang. Men de mange års partnerskab og indsatser har også medført en vis 'fatigue' hos såvel den danske CSO, som hos Senegalesisk partner og målgruppen af bønder.

Der er udfordringer hos begge partnere. CtS står tilsyneladende overfor et generationsskifte. COLUFIFA står inden længe står overfor et ledelsesskifte, hvor relationen mellem den nuværende bestyrelsesformand og den nuværende projektleder er i spil og skal afklares. Begge er henholdsvis stedsøn og søn af tidligere (afsatte) stifter af AJAAC/COLUFIFA.

Det bliver op til begge partners overlevelsessevne – sammen -og hver især, at handle på disse udfordringer: Er det muligt at skabe tid og ro til at reflektere og diskutere, hvad begge partnere har af behov og ønsker til fremtidigt partnerskab og typer af samarbejde i en åben, ærlig og fælles forventningsafstemning? Vil dette kunne indebære at sikre en fremtidig bredere donorskare, gerne blandt lokale og/eller internationale aktører? Eventuelt som en del af exit i den nuværende indsats eller som en Mindre Indsats?

I Cykler til Senegal diskuteres nye udfordringer og nye muligheder ift. migration og køn:

Hvordan skaber vi fremover lige muligheder og udbytte af indsatser for både mænd og kvinder? Indsatserne har i mange år fokuseret på kvinder (WID tilgang). Det har skabt positive forandringer for kvinder – men hvordan kan mænd omkring COLUFIFA organisere sig og hvad tiltrækker dem arbejdsmæssigt og hvordan ser de deres fremtid? Hvad skal der til for at de ser forandringer personligt og socialt? Skabes der, måske utilsigtet, en vis ubalance lokalt? Hvad kan i højere grad involvere, også unge mænd, så de sikres et bedre ejerskab til indsatserne generelt og i særdeleshed et forbedret livsgrundlag og ønske om at **blive** i landsbyerne?

Hvad har CISU bidraget med?

Adgang til økonomisk støtte: Begge partnere anser det for vigtigt, at CISU via Civilsamfundspuljen, har bidraget med bevillinger over en længere periode på 16 år.

Dog har bevillingerne fulgt et ustabil mønster med store bevillinger i de første år, for senere at ophøre i en periode i forbindelse med nedskæringer på ulandsbistanden i 2016.

CISUs kapacitetydelser: CtS har især i de første år haft nytte af især rådgivninger, men også af visse kurser. Især bør fremhæves den vigtige rådgivnings støtte i forbindelse med korruptionssagen i 2009.

CISUs strategier og Civilsamfundspuljens Retningslinjer: Time-line sessionen med CtS har vist, at til trods for en vis modstand mod fokus på fortalervirksomhed i Civilsamfundsstrategien og Civilsamfundspuljens Retningslinjer, har der fra begge parter været en erkendelse af, at det faktisk er lykkedes at koble op mod lokale aktører og derigennem opnå en bredere mobilisering af økonomiske midler.

De vigtigste læringspointer for CISU

CISUs rolle i partnerskabet mellem Cykler til Senegal og COLUFIFA har været dobbelt, dels som forvalter af Civilsamfundspuljen og dels som kapacitetsopbyggende.

Civilsamfundspuljen og CISUs rolle som bevillingshaver

- **Udvikling tager tid og kræver stærke og langsigtede partnerskaber!** Kan CSP-retningslinjer understøtte dette yderligere? Som COLUFIFA siger; "Når du har plantet træer, tager det jo mindst 10 år at se frugten af den indsats". CISU skal finde den rette balance mellem støtte til det langsigtede partnerskab/indsatser - men samtidig også sikre løbende udvikling af såvel partnerskab som af nytænkning af indsatser.
- **Nye støtteformer** som Små Indsatser (2019) skal kontinuerligt udvikles således at de matcher Medlemsorganisationernes og Partneres ændrede behov og ønsker (ex. som følge af ændringer i konteksten herunder til pludseligt opståede skrøbelige situationer).

CISUs kapacitetsydelse

- CISU bør fastholde og videreudvikle koblingen mellem rådgivninger på indsatser for udsatte målgrupper med **organisationsudviklings forløb** for såvel danske CSOer og deres partnere herunder øge fokus på generationsskifte/ledelsesprocesser hos ældre medlemsorganisationer, som led i mulige organisationsudviklings forløb.
- **Fortalervirksomhed/advocacy**: alle CSP-indsatser over 1 million stiller krav om formulering af konkrete fortalere indsatser. Det har for CtS og partner været en stor udfordring. Tracer studiet bekræfter, at partnerskabets motivation og kapacitet til fortalerearbejdet udvikles over tid og sker ad hoc og i relation til de muligheder, der er opstået i forbindelse med implementeringen af indsatser i den givne kontekst. Det betyder, at advocacy ikke nødvendigvis på forhånd kan beskrives i detaljer. Dette bør der tages højde for i CISUs kapacitetsydelse såvel som i Bevillingssystemet.
- **Kriser/konflikter**: At CISU tydeligt formidler, at der kan sættes ind med særlige rådgiver ressourcer, når kriser opstår. Vigtigt at rådgivning finder sted på såvel indsats som organisatorisk niveau, da det af CtS netop blev oplevet, "som at det var gode rådgivninger, der var med til at holde CtS, partnerskabet og indsatsen i gang".
- **Rådgivere som generalister vs. specialister**: Rådgivere i CISU er primært generalister. Dvs. at faglig støtte på specifikke områder som f. eks værdikæder, markedsanalyser og klima ikke tilbydes. Men kunne CISUs kapacitetsydelse (rådgivning/kurser) i øget omfang hjælpe med eksempelvis at komme videre fra niveau 1 til niveau 2? (se værdikæden i annex 1)
- Hvordan styrker vi integration af **klimahensyn** fremover i CSP? Klimaforandringer er reelle faktorer, der har meget konkrete konsekvenser for fattige menneskers adgang til ressourcer. Det giver mening at inkludere klima/miljø i de(landbrugs) indsatser hvor det har stor og konkret betydning for menneskers evne til overlevelse.
- Skærpet fokus på unges **migration og immigrationens betydning for konteksten** og herunder unges (M/K) situation ift. beskæftigelse og uddannelse.
- Være mere fokuseret på at understøtte rådgivning i **bæredygtighed og exit** tænkt ind i planlægning fra dag 1, således at afhængighed af CISU-midler mindskes mest muligt.
- Inkludere **køn og etnicitet** i rådgivning/kurser (både på organisatorisk - og målgruppe niveau)

Tak til Cykler til Senegal og COLUFIFA

Vi vil gerne rette en stor tak til CtS for det store (frivillige) arbejde med at give input til hele planlægningsprocessen og især til de gode råd til besøget hos COLUFIFA. Endelig vil vi takke alle i COLUFIFA for den store indsats med at føre os rundt i flere dage på landsbybesøg og til møder med lokale aktører og ikke mindst for den aktive og åbne deltagelse i de spændende, fælles refleksioner og diskussioner.